

KRYMICA

Bielaruskaja Narodnaja Hazeta

Vychodzić u aŭtorki i piatnicy.

ŠALTINIS

Hety numar maje 8 bačyn.

№ 23-24 (732-3).

Cana 10 ct.

VILNIA, 22-25.III.1940 h.

Hod vydańnia X X I I.

Padpiska: na hod — 5 litaŭ, na paŭhoda — 3 lity.

Zahranicu — ŭdvaja daražej.

Abviestki: za 1 mm u tekście 40 ct., za tekstam 30 ct.

Adresas red.-adm.: Vilnius, Pylimo g-vė 1—2,
tel. 28-32

Adres red. i admin.: Vilnia, Zavalnaja vul. 1—2.

Redakcyja i administracyja adčyniena 10—14 hadz.

Redaktor pryjmaje 9—10 hadz.

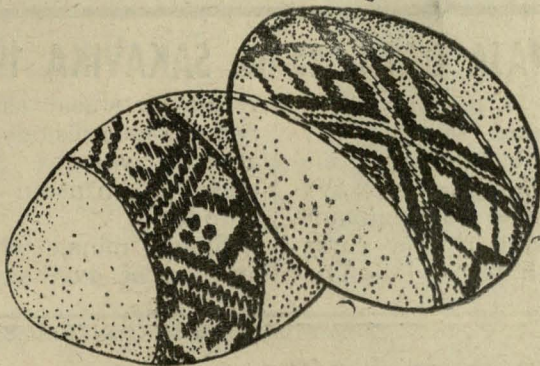
VIALIKDZIEŃ I SUČASNAŚĆ

Užo ŭ samym paniaćci sučasnaści kryjeca zmiennaść, niastałaść, bo kali jość sučasnaść, dyk musila być i dalokaja ci niadaŭniaja minuščyna i musić być takaja-ž budućynia. Čalaviek, choć z natury svajej žadaje niečaha niaźmiennaha, pastajannaha, ale dziela svajej słabaści i ahraničanaści hetkaha šukaje ŭ zmiennym i dačasnym.

Prypaminajecca mnie nastupnaje zdareńnie. Było heta niekalki hadoŭ tamu ŭ Vilni. Hladzieŭ ja ŭ vakno kniharni św. Vajciecha, dzie byŭ vystaŭleny strojny abraz Chrysta pierad Sanhedrynam. Kala mianie pajavilasia vilenskaja, „nabožnaja“ babulka, jakaja tak-ža zachoplivałasia henym abrazom. Jana hladziela i hołasna kłała żydoŭ, Chrystovych sudździaŭ. Paniesła jaje zmiennaje pačućcio nienaviści. Na sutnaść henaha abraza—na Chrysta, pierapoŭnienaha luboŭju i bližniaha i Boha, jana susim nie zvaračvała ŭvahi. Jana sama jakraz rabiła toje, za što tak sardečna praklinała henych Chrystovych sudździaŭ. Henaja žančyna tak pastupała ŭ imia praŭdy, u imia niejkich, pavodle jaje razumieńnia, vysokich, nieparušnych pryncypaŭ, tolki što nia tam, dzie treba ich šukała i nia tak, jak treba, ich razumieła. Hetak pastupajuć mnohija, mnohija, a moža i bolšaść ludziej. Čuje ŭ sabie čalaviek patrebu niaźmiennaj, nieparušnaj praŭdy, ale šukajuć jaje šmat u čym mylajecca i dziela hetaha nie znachodzić jaje.

Hetaj słabaści čalavieka mahutna prociŭstaŭlajecca i henuju słabaść abaračvaje ŭ siłu Vialikdzień, ŭskrašeńnie Chrystova. Voś užo druhaja tysjača hadoŭ idzie ŭ kaniec,

jak adbyłosia vialikaje, tadjomnaje zdareńnie pieramohi śmierci Chrystom, zdareńnie paŭstańnia Chrysta z

Usim svaim Padpišcykam, Čytačom i Supracoŭnikom šcyraje pažadanie VIASIOŁAHA ALLELUJE

pierasylajuć

Redakcyja i Administracyja

„K R Y M I C A“

Pavažanym Kooperataram, Dastaŭšcykom
i Klijentam — z akazii Vialikodnych Świat —
najlepšyja pažadanni pamysnaści składaje

LIETŪKIS
Addzieł u Vilni

Сябраў і Кліентаў сваіх з Вялікодным Сьвятам
шчыра вітае

Беларускі Спажывецкі Коопэратыў ў Вільні
„Каліна“

Vielmi Pavažanych svaich Siabroŭ, Klijentaŭ
i Supracoŭnikaŭ z Vialikodnym Światam šcyra vitaje

Vilenski Kooperatyŭ
„RUTA“

Svaich Pavažanych Klijentaŭ z Vialikadniem
vitaje

S-ka
„AUŠRA“, B. Kulys

pamioršych, a siły svajejjano nia tracić. Naadvarot — jano zdabyvaje niejkija novyja matyvy i kraski, niekaje naviejšaje i šviažejšaje značeńnie, razciarušvajuć ūsio dačasnaje i zmiennaje i idućy čalavieku nasustrač jaho niaŭchilnych imknieńiaŭ da niaźmiennaha, viečnaha i absalutnaha.

I jakich-ža tolki zakidaŭ viaki nia stavili faktu ŭskrašeńnia Chrystovaha, starajučysia razbić samuju jaho sutnaść? Isnavala hipoteza zvyčajnaha abmanu (apostaly vykrali z hrobu cieła Chrysta i puścili pohalasku ab jaho ŭskrašeńni), i hipoteza, apiortaja na psychopatyi, (hańbiačaja na kryży śmierć Chrysta pašla taho ūsiaho, što jon rabiŭ i što abiacaŭ, tak padzieiła na psychiku jaho viernych, što mnohija z ich mieli časam mamenty halucynacyi, im časam zdavałasia, što jany spatykali ŭvaskrośšaha Chrysta i što jany navat havaryli z im) i hipoteza ab tym, što Chrystus susim nie pamior na kryży, a tolki samleŭ i jaho hetkaha pachavali ŭ hrobie, a jon tam ačuchašsia i dajšoŭšy da siabie, adapchnuŭ kamień i vyjšaŭ z hrobu, a varta hetaha i nia prykmieciła. Tymčasam navukovaja krytyka vykazala ūsiu biezpadstaŭnaść i štučnaść hetych hipotezaŭ i sam fakt Chrystovaha ŭskrašeńnia dalej astaŭsia jašče bolš mahutnym i nieparušnym.

Praŭdzivaja navuka sapraŭdy akazvaje vialikija ŭstluhi jak relihii ahałam, tak i hetamu asnaŭnomu relihijnamu faktu—uskrašeńniu Chrystovamu. Voś choć-by heta. Niedasiahalny rozumu fakt ŭskrašeńnia Chrysta ščylna lučycca z inšym chryścijanskim dohmatam, z dohmatam ŭskrašeńnia niekali ūsich

pamioršych ludziej. Jasna, što sam rozum hublajecca ũ hetaj tajnicy i navat susim prad joj pasuje. Tymčasam sučasna fizyka prycho dzie tut rozumu na vyručku. Najnaviejšaja fizyka całkom žmianila tradycyjny pahlad na materyju. Materyju zvyčajna daŭniej razumieli, jak niešta „poŭnaje,“ „praciahlaje.“ Tymčasam heta tolki tak my jaje vyabražajem. Akazvajecca, što materyja heta jak-by „vuzły“ roznych enerhijaŭ, jakija tolki dzie nia-dzie papieratykany ziarniatkami masy (protony, elektrony). Vučonyja fizyki kažuć, što ũsia materyja paŭstała z švialta i sama ũ sabie jana poŭnaja dzivaŭ, hodnych Boha-Tvarca, i poŭnaja biazupynnaha ruchu. Jasna, što pry takim paniaćci materyi zlučeńnie, dušy z ciełam užo nie napatykaje na takija vialikija, jak daŭniej, trudnaści. Duša biezpasredna spałučajecca nia z masaj, ale z enerhijami, jakija viažuć ziarniatki masy. A enerhija svajej pryrodaj heta užo niešta blizkaje da dušy. I pry hetkich paniaćciach jak fakt uskrašeńnia Chrysta, tak i budučeje ũskrašeńnie čalavieka, zrazumieć užo šmat lahčej, tymbolš, što i Chrystova cieła pašla jaho ũskrašeńnia było prastaučenym, adučnoŭlenym i takim-ža budzie cieła i naša pašla jaho ũskrašeńnia.

Voš-ža materyja pierad našymi vačyma, u švialte fizyki, vyzvalajecca z niažyvoha šablonu, jaki my ũvažali za adziny mahčymy dla jaje, i pierachodzić roznyja stady ũ kirunku da švialta.

Slovam, Uskrašeńnie Chrystova heta toj absolutnamahutny stup u žvėci čalavieka, jaki, siarod ludzkaj pastajannaj žmiennaści iniaštaści, jość henaj žmiennaści i niaštaści aporaj i rehulatarom. I biada čalavieku, kali jon ab hetym zabyvajecca. Tady chaosu i zabureńniu nima i kanca.

Naša sučasnaść vymouŭnym hetaha dokazam. Ale i siańnia Vialikdzień žyvie izačynaje pavoli vynuracca z hlybiń sučasnaaha chaosu i zamiašańnia na šviecie i čalaviek siańniašni pačynaje tak-ža pavoli da jaho tak ci hetak žviartacca. Tak napryklad Francyja, jakaja jašče ũčora słyła z svajej biazbožnaści, z svajho klasyčnaha niepryznavańnia Vialikadnia, siańnia prostaj darohaj da henaha švialta, viečnaha Vialikadnia viartajecca badaj u kožnaj halinie svajho žyćcia. Hišpanija, ũčora zaska-

ruzłaja ũ formie i zabyŭša jasia ab sapraŭdnym, žyvym Vialikadni, praz žorstkuju chatniuju vajnu, siańnia jaŭna budu je svajo lepšaje, novaje žyćcio, uhladajučysia ũ viečny, poŭny praŭdy, žmiest Vialikadnia. Hitleraŭskaja Niamieččyna jašče ũčora tak rašuča barołasja z Vialikadniem Chrystovym, ciapier jaŭna henuju baračbu lahodzie i siańnia užo viadzie narady z Apostalskaj Stalicaj ab naładžańni dobrych suadnosinaŭ, ab nabližeńni svajho žyćcia da Vialikadnia.

Bielaruskij Narod tam, u Savietach, dzie z pryncypu nie pryznajecca Chrystovy Vialikdzień, vierym, tak-ža dačakaje Vialikadnia. Nima tam ciapier Vialikadnia Chrystovaha, henaha kazaŭ-by sonca nadpryrodnaha, ale jość tam vyraznaje imknieńnie da sonca pryrodnaha — da paradačnaha, etyčnaha žyćcia. A heta pieršy šah da švialta praŭdy absalutnaj, da Uskrašeńnia Chrystovaha.

I ahułam usio henaje siańnia kryvavaje zamiašańnie na šviecie, heta niepamyl-naja daroha da Vialikadnia, heta daroha, jakaja niaŭchil-na viadzie da praŭdy Uskrašeńnia, bo-ž i Chrystus da svajho Vialikadnia išoŭ praz ciarpieńni, praz muki, praz kryž, praz Golgotu...

A. S—ki

HISTARYČNAJA DATA 25-ha SAKAVIKA 1918 HODU

Prad 22 hadami, pašla razva-lu carskaj Rasiei, razam z inšymi narodami i bielarusy ũznialisia da niezaležnaha žyćcia. Vykazali jany heta svajo žadańnie prad usim švietam dnia 25 sakavika 1918 hodu. — Dzień he-

ty dla bielarusau astaŭsia histaryčnym na zaŭsiody, jak pieršy zryŭ da volnaha žyćcia, zryŭ ulaścivy kožnamu zdarovamu narodu.

Sioleta minaje ad hetaha času dvaccać dva hady..

BIELARUSKI CENTR ũ LIČViE

ũ paniadziatak 25-ha sakavika ũ zali III-aj Džiarž. Himnazii Daminikanskaja vul. 3, ładzić

II Kancert Bielaruskaj Piešni

u vykanańni

Miešanaha i Žanockaha Choru Bielaruskaha Centru

pad kiraŭnictvam P. Rodzieviča i O. Fiodaravaj.

ũ mižčasie pakazany budzie

sceničny abrazok J. Kupały

Pačatak kancertu a hadz. 19-aj.

„**NA PAPASIE**“

Bilety ad 0.50 da 3.00 liataŭ.

(ũVũHRA: Čytajcie „Bieł. Chroniku“ na bač. 8).

Šviata prabudžeńnia i žyćcia

Viasna, viasna krasna na ũvieš švialt...

Hetaje čaroŭnaje slova, niej-kim tajomnym, dziŭnym akor-dam hrymić i zvonkim recham adhukajecca na strunach čalavieka i ũsiaje žyvučeje pryrody.

Hetaje, poŭnaje čaroŭnaha žmieštu slova, slova viasna nlečym tryvožyć našy sercy, našy šlachotnyja pačućci, a adnačasna ũspakajvaje, dajućy našym dušam roskaš, tvoryć cudnyja vobrazy ũ našym vyabražeńni ulivaje hlyboki žmiest charastva, charastva moža jašče niaabačanaha, niačutaha, ale adčuvanaha dušo, sercam.

ũlivaje jana — viasna našym sercam, uslej našaj istocie duchovaj i fizyčnaj niezrozumie-luju enerhiju, jakaja padryvaje čalavieka i ũslu žyvuju pryrodu da žyćcia i tvorstva, da charastva, jakoje žlivajecca ũ adzin akord z charastvom usiaje prabudžućajsia i pulsujučaj pryrody.

Sila viasny chapaje našy dušy, akrylivaje ich duchovaściu i pieranosić u krainu časaŭ tajomnaści, charastva i hlybokaha pieražyvańnia duchovaha. Pieranosić u krainu cudnaj, anielskaj symfonii, jakuju tvoryć usia pulsujučaja pryroda.

Čym bolš čalaviek zbližany da pryrody, čym čašciej z joj kontaktujecca duchova, tym hlybiej i pryhažej adčuvaje prabudžućajsia žyćcio, tym macniej reahuje na pacalunki lahodnych kasulkaŭ viašnianaaha soniejka; taho soniejka, jakoje prabudža je sa snu i miarćviačy ũsiu absalutna pryrodu; taho soniejka, jakoje žjaŭlajecca pieršaj pryčynaj žyćcia, pieršym varunkam uskrašeńnia.

I tamu ũsia žyvaja pryroda, načale z daskanalym stvareń-niem — čalaviekam radasna vitaje Viasnu-Sonca. Čym-ža vitaje jana cioplyja padmuchy viasny, piaščotnyja kasulki sonca?

Vitaje ũsimi svaimi zmysłami, uslej šlachotnaj istotaj, radasnym sercam. Vitaje novym žyćciom, adradžeńniem, paŭna-toj burlačaha žyćcia.

Jakaja cudnaja i suładnaje harmonija panuje ũ kosmosie! Jak usio maje svajo tempo, svoj čas, svaje zakony. Jak ad-no druhomu ni ũ čym nie pieraskadžaje, Jak usio rehularna i pravilna vykonyvaje svajo za-dańnie! Jak u dobra skanstruavanaj mašynie — gigancie kož-naje kołca, kožnaja šrubka pravilna spaŭniaje svaje funkcyi, kab ũvieš gigant moh asiahnuć svajo metu, spaŭniać svajo vialikaje za-dańnie.

Jaki-ž musić być mudry Tva-rec gigantu — kosmosa, jaki tak umieła skanstruavaŭ i puściŭ na viečnaje funkcyjanavańnie svoj tvor!

Bačym, jak kožnaja kamorka arhanizmu i kožnaje cieła nie-arhanciŭnaje vykonyvajuć nar-malna i rehularna svaje za-dańni, kab celaš mahla tvaryć cudnuju harmoniju, absalutnaje su-ladździe i viečnaje žyćcio — ruch!... Čalaviek — mikroskopij-naja častka vialikaha kosmosa i jon jość patrebnaj šrubkaj u gigancie — sušviecie.

Mała taho, Tvarec pastaviŭ ja-

ho na čale ũsiaho svajho stva-reńnia, zrabiŭ jaho zlučvom viečnym, jakoje lučyć tvareńnie Božaje z samym Boham.

I tamu čalaviek, jak daskanaty tvor pryrody, navat padšvioda adčuvaje niejkuju silu, jakaja dzieić na jaho pasredna i biezpasredna. Dzieić soncam, dzieić viasnoj — žyćciom.

Jak-ža cudna i mudra zhar-monizavany švietapahlad chryšcijanski z pahanskim, filozofičny z prymityŭnym, pryroda z pravami božymi, symbolizm z reačaistaścij. Jak usio razam tvoryć cudnuju, čaroŭnuju i pa-trebnuju dušu čalaviečaj symfo-niju! Kruhavarot Sonca pierachodzić u fazu viasny, prabudža je pryrodu da žyćcia. Symbolična biarućy, adbyvajecca baračba žyćcia z miarćviačaj, švialta z ciemraj-panuraścij, choładu z ciapłom. Heta mamenty pryrodnaja — fizyčnyja.

Ale ũ hetym šviecie viasny vystupajuć silniejšyja mamenty, mamenty nadpryrodnaja. ũ he ty dzień, z punktu hledžańnia chryšcijanskaha, adbyłasja rašu-čaja baračba i tryumfalnaja pie-

Biełaruskaj pieśni slava!

Biełaruskaja pieśnia heta apora i lustra isnavannia biełaruskaha narodu, jak asobnajacy, na pracahu celych stahodździaŭ. Palityčny zaniapad narodu adbiŭsia i ŭ jahonaj pieśni, jakaja šybka pačata adnak prabivacca ŭ šyroki šviet, jak tolki narod zbudziŭsia nanava da žyćcia. Na hetym poli paŭazyli zasluhi ŭžo šmat ludziej, jak biełarusaŭ, tak i čužyncaŭ. Adny z ich żyvuć i tvorać dahetul. Uspomnim tut dla prykładu takija prožviščy, jak Rahoŭski, Šymkus, Hałkoŭski, Hrečaninaŭ, Košyc, Hajvoronŭskij, Hryniewicz, Jeviec; nia żyvuć ŭžo siańnia: Brzys, A. Stepovič, Uładzimierski i inš.

Z vykanaŭcaŭ biełaruskaj pieśni za apošni dziesiatk hadoŭ uspomnić treba Chor Biełaruskaha Studenckaha Sajuzu ŭ Vilni pad kiraŭnictwam R. Šyrmy, Chor Bieł. Instytutu Hasp. i Kultury — pad kir. A. Stepoviča, solist tenar M. Zabejda-Sumicki (našpiavaŭ na hramafonnyja plitki 10 biełaruskich narodnych pieśniaŭ) i sučasnyja dva chory — miešany i žanocki — Biełaruskaha Centru ŭ Ličvie pad kir. P. Rodzieviča i O. Fiodaravaj.

Asobnaja hrupa pracuŭnikoŭ nad biełaruskaj pieśniaj heta pracuŭniki Savieckaj Biełarusi. Adny z ich pracujuć nad biełaruskaj pieśniaj jak takoj, inšyja-ž pracuŭniki motyvy hetaje pieśni vykarystyvujuć na tvory

bolšyja, jak suity, symfonii, opery. Z džviuma operami paznajomim našych čytačoŭ na padstavie samych-ža savieckich žarołaŭ. Aprača hetych operaŭ, apracavany ŭ Savieckaj Biełarusi inšyja opery; adny z hetych operaŭ, jak „Taras na Parnasie” — Aładava, i muzyčnyja apracoŭki Terraŭskaha da pjesaŭ „Kastuś Kalinoŭski”, „Karjera Bryzhalina”, „Panski Hajduk” — i inš., dzieła palityčnych mamentau, siahoŭnia žniaty z savieckaha repertuara. Inšyja-ž — tam-ža — hety repertuar zapaŭniajuć; siudy zalicyć treba opery: „Michaś Padhorny” — Cikockaha, „Kvietka ščašćia” — Turankova, „Kaciaryna” — Ščahtova, „Dryhva” i inš., a tak-ža balety: „Saławiej” — Krošnera i „Traktarysty” — Kabaleŭskaha.

Z pamiž dziejnych kampazytaraŭ savieckich treba uspomnić: Turankova, Aładava, Lubana, Drejzina, Cikockaha, Pałonskaha-Padkavyrava, Bahatyrova, Procharava, Ancava i cely rad inšych, nie nazyvujućy ŭžo tutzu sim mnohaličnych krytykaŭ, pedahohaŭ i tysiačy kiraŭnikoŭ bolšych i mienšych choraŭ pa siołach i haradoch. — Usie hetyja ludzi siańnia pracujuć ŭžo nad biełaruskaj pieśniaj.

Addajma-ž pašanu hetaj pieśni i my, paznajma čaho vartaja heta pieśnia i što ab joj kažuć ludzi, jakija hetu pieśniu tak ci hetak ŭžo paznali.

Ad. Klimovič

Biełaruskaja muzyka*)

Biełaruskaja muzyka, jak vokalnaja tak i instrumentalnaja, u šviecie muzyčnym blizu zusim niaznanaja. Navat dla bolšaści sučasnych znaŭcoŭ muzyki narodaŭ slavijskich jość jana dahetul *terra incognita*. Nie apublikavana dahetul anivodnaja praca ab biełaruskaj narodnaj muzyce.

U svaim časie, u pradvajenaj Rasiei, kali na cely šviet hry-

pieśnia była nikomu niaznanaja. Usiu biełaruskaju muzyku reprezentavali tolki džvie narodnyja pieśni: „Čamu-ž mnie nia pieć” i „Ci nia dudka maja”, katoryja byli ŭključany ŭ stały repertuar choru Slavijskaha.

Pieršy zbornik biełaruskich pieśniaŭ, sabrany Zinaidaj Rodčenko, vydadzienny byŭ tolki ŭ vosiemdziesiatych hadoch minulaŭ stahodździa, u sto hadoŭ pa vychadzie pieršych zbornikaŭ pieśniaŭ rasiejskich. Kali ŭšled za hetym pakazaŭsia druhi zbornik viedamaha biełaruskaha etnografa E. Ramanava, rasiejskaje hramadzianstva tak mała viedała nia tolki ab pieśni biełaruskaj, ale i ab samaj Biełarusi i jejnym paŭažeŭni gieografičnym, što viedamy krytyk i historyk muzyki M. Ivanov dziiviŭsia ščyra, jak moh Ramanau zapisać pieśni biełaruskija ŭ hubernijach vilenskaj i horadzinskaj.

Hety samy Ivanov adnak kaža, što pracy Rodčenko i Ramanava ŭpiaršyniu žviarnuli ŭvahu rasiejskaha muzykalnaha hramadzianstva na bahactva biełaruskaj narodnaj muzyki, na jejnaje niavymožnaje charastvo i praščinju.

A adnak značna raniej, čym pakazalisia pieršyja zborniki narodnych biełaruskich pieśniaŭ, melodyi hetych pieśniaŭ šyraka vykarystyvalisia šmat jakimi polskimi i rasiejskimi kampazytarami. Lohka dašukacca ŭpłyvaŭ biełaruskaj narodnaj muzyki ŭ Maniuški. M. Karłovič piša „Litouškuju Rapsodyju”, abasnavaŭnuju całkom na biełaruskaj narodnaj pieśni. Vialiki rasiejski kampazytar Hlinka (rodam z

Prof. A. Hrečaninaŭ

mieli chory Slavijskaha, Galicyna, Archangielskaha i inš., popularyzujućy rasiejskuju muzyku dastoŭna na celym šviecie, kali blizu ŭ kožnym rasiejskim horadzie možna było spatkać ukraïnskuju operetku, a pieśnia ukraïnskaja apanavała ŭsiu ta-hočasnaju Rasiju, biełaruskaja

*) Artykuł hety pachodzić z časou ciesa papiaredžvajućych apošniuju vajnu — R e d.

ramoha dabra, praŭdy nad złom, niapraŭdaj; adbyłasia račućaja, z pieramohaj, baračba Chrysta z hrecham za dušu čalaviečstva, jakaja na zaŭsiody vyzvaliŭsia z niavoli i ciemry viečnaj. Ad hetaj pary pačynajecca novaja era čalaviečstva, jakoje apynuła-sia ŭ Civitatae Dei, a viečnym i spraviadlivym Valadarom jaha staŭsia pieramožca—laureat—Chrystus. Ad hetaj pary zatryum-favała žyćcio nad šmierciaj, vieč-naja svaboda, vola ducha—nad niavolaj.

Hetu mahutnaść Božuju, hetaje vyzvaleŭnie duchovaje, jakoje dzieić biežpasredna i praz siły i abjavy pryrody, dobra adčuvaje čalaviek, a asabliva toj, jaki celaje svajo žyćcio ciesna bytuje z pryrodaj.

* * *

Našy prodki, nia budućy jšče chryścijanami, ale tvoraćyja supolnaje žyćcio z pryrodaj, na jaje cudnym utoŭni, jak-ža hlybaka adčuvajali niejkuju dziuŭnuju siłu. Tuju siłu, jakaja viečna na ich dzieła i rehulavała žyćcio

fizyčnaje i duchovaje. Čuli tuju siłu, a tamu jaje šanavali i paklanialisia joj, bajalisia jaje i krylisia pierad joj. Stvarali dla toj siły kult, malilisia jej i zaklinali jaje magičnymi slovami, gestami i znakami. A z usiaho hetaha, z hetaj prymityŭnaj relihii, jaje kultu, my siańnia majem bahaty i cenny folklor, narodnuju tvorčaść, jakaja daje šviadočtva hlybini, uražlivaści pačućciovaści i charastva duży našych prodkaŭ i ich mudraj filozofii.

Tolki treba ŭmieć čytać hety folklor, tolki treba čacieć zahlybicca ŭ dušu našych dziadoŭ i pradziedaŭ, hutaračy z imi ščyra na pryžbie ŭ dni vialikodnyja, a pierakanajemsia, jakaja mudraja filozofija i hlybokaja relihija kryjecca ŭ ich dušach i rozumach. Usia heta mudraść i aryhinalny švietapahlad niedastupny dla „ašviečanych”, bo jon nie drukavany. Relihija chryścijanskaja, padadzienaja im ŭ čužo, niezrozumiełaj formie, heta: zvyčajnaja formalnaść, jakuju treba vyko-

nyvać jak zahad vałasny, abo pavietaŭ.

Hetyja dziaduli i babuli majuć svaju relihiju, jakaja zakareniena ŭ ich dušach, u ich sercach, u celaj ichniaj istocie. Voš heta relihija, hetyja zakony i rehulujuć žyćcio nutranoje adzinak, siemjaŭ i hramadztva. A ci hetaja relihija, padyktavanaja pravami natury, biežpasredna samym Boham, znachodzieca ŭ kalizii z normami etyčnymi, pryznanymi i dyktavanymi chryścijanstvom? Nie!

I tamu šviata Vialikdzien — chryścijanski i šviata Viasny — pahanskaje mocna zharmanizany ŭ pryhožuju symfoniju šviata pieramohi i žyćcia.

Jak-ža pryhoža elementy pahanskaha švietapahladu tučacca z chryścijanskim symboličnym! Na hetuju temu možna bylo b pišać celyja tomy, jak duša naša, duša biełarusa vykazyvaje mnoha charastva i bahactva mastackaha ŭ paru vialikodnych šviat.

Skolki ŭ abrađavaści Vialikodnaj, u folkloru jość mudraści, hlybokich mamentau relihijskich,

mastactva rečaistaha i ŭjaŭle-naha, muzyki i t. p. Usio heta švidča ab dalikatnaści, bahactvie i niazvyčajna tvoraćy duży biełarusa ad najdaŭniejšych časou. Bolš čym kali, u hetuju paru razkašujucca zmysły i pa-čući estetyčnyja biełarusa, čaho inšyja narody i plamiony na takim uzroŭni kulturnym staja-čyja nia majuć!

Voš choć-by ŭziać taki pryklad. Biełarus kaža, što ŭšchod-ziačaje Soniejka u pieršy dzień Vialikadnia radujecca, śmia-jecca, skača, tancuje, a sva-imi pramińčykami abyjmaje i całuje Uskrošaha Chrysta.

Hetaki vobraz pryhoży moža stvaryć tolki poet. A tut stvo-rany jon narodom, narodom niavu-čonym, ale bahatym dušoju. Voš-ža bahaćciem hetaj duży biełarus-kaj pačynajuć siahoŭnia zachop-livacca: dašleđčyk etnograf, mu-zykolog, literat, mastak — i nalež-na acenivać.

Vialikdzien — heta šviata žyć-cia i tvorstva čalavieka i ŭsiaje pryrody.

M. P—č

Smalensčyny), uvažany ahulna ũ Rasiei za pieršaha, katory tvorčasć svaju asnavau na narodnaj muzycy, jak ciapier akazvajecca, mataryjaŭ dla svaje tvorčasći čerpaŭ nie z rasiejskaj, ale z biełaruskaj narodnaj tvorčasći. Najcikaviejšaje jość adnak toje, što Hlinka vykarystaŭ dla svaje tvorčasći nie vokalnuju (piesiennuju) narodnuju tvorčasć, jak napr. Maniuška, ci Karłovič, ale instrumentalnuju, pajmienna—melodyi dudy. Varta tu paznajomicca z hetym prastarym užo, siahoŭnia nia ũžyvanym, biełaruskim muzyčnym instrumentam. Duda składjecca z skuranoha miaška, u jakim znachodziacca try dziurki z datasavanymi da ich tryma dudkami. Praz pieršuju, najkaraciejšuju i najpraściejšuju, dudku dźmuchaŭsia ũ miašok pavietra, dźvie inšyje — na kancy rašyryranyja i ũbok zakryŭlenyja, służyli dzieła vydavaŭnia hukau. Boľšaja z hetych ihrajučych dudak, h. zv. „rahaŭnia“, pry vyciskaŭni pavietra z miaška, ušciaž ihraŭ adnu basovuju notu. Na fonie hetaha basovaha tonu dudar ihraŭ melodyju na druhoj dudcy, jakaja nazyvaŭsia „žalejkaj“.

Siahoŭnia na vioscy biełaruskaj dudy užo spatkać nia možna, ale aŭtor hetaha artykułu, žyvučy na šviecie užo siomy dziesiatok hadoŭ, dobra pamiataje nia tolki tyja časy, kali dudu byŭa blizu adzinym muzyčnym instrumentam na vioscy, ale i wielmi šmat melodyjaŭ, ihraŭnych na hetaj dudzie, na cełaje žyćcio astalisia ũ pamiaći chłapca, chciva łoviačaha kožuju pačutuju melodyju.

Nikoli nie zabudusia svaich uražaŭniaŭ, kali dziaciukom budučy trapiŭ u teatry na operu Hlinki „Žyćcio za cara“. Užo pieršaja melodyja hetaj opery pakazaŭsia mnie tak znajomaj, svajej i blizkaj, što tolki pa zbudžeŭniu z pieršaha ũražaŭnia, dadumaŭsia, što jana paprostu pazyčana Hlinkaju z motyvaŭ biełaruskaj dudy. Melodyi dudy prabivajucca ũva ũsiej hetaj

oper, a zdarajucca jany i ũ inšaj opery Hlinki, „Rušan i Ludmiła“. Wielmi častaje ũ Hlinki paŭtaraŭnie tej samaj melodyi ũ tonacyi na kvartu vyšej, jość biazumoŭnym uplyvam dudy: dudar heta robić wielmi časta, stasujučysia da ũtašcivašci svajho instrumentu.

Pamima adnak hetych šviedamych ci niašviedamych pazykaŭ z biełaruskaj muzyki polskich i rasiejskich kompozytaraŭ, ahuť polskaha i rasiejskaha hrana-

ruskija narodnyja melodyi i popularyzavać ich na koncertach, praz radio i ũ presie. U Savieckaj Biełarusi pačali miž inš. pracavać jak kampazytary: Prakofieju, Nikolski, Aładaŭ, Turankoŭ, u Vilni — praf. Hałkoŭski i nia-božčyk Uładzimierski, u Varšavie — Kazura, zahranicaj—Hrečaninaŭ (u Francyi), Košyc i Hajvoronski (Ameryka). Jak žbiralniki i popularyzatary biełaruskaj muzyki zastyli ũ Vilni (da 1939h.) Ryhor Šyrma i G. Cytovič.

Asablivyja zasłuhi dla muzyki biełaruskaj pałażyŭ viedamy kampazytar A. Hrečaninaŭ. Majučy niazvyčajnaje vyčućcio ducha narodnaj melodyi, Hrečaninaŭ stvaryŭ ceły rad mastackich harmonizacyjaŭ biełaruskich narodnych piešniaŭ. Piešni hetyja ũ harmonizacyi Hrečaninava nia tolki nia traciać charakteru narodnaha, ale charakter hety vystupaje ũ ich jašče z boľšaj vyraznašciu, kampazytar, praz mastackaje apracavaŭnie, byccam vypuklaje, padčyrkivaje narodny koloryt piešni. Niekatoryja biełaruskija piešni ũ apracavaŭni Hrečaninava, jak „Pierapiołka“, „Pierad Piatrom“, „Rajok“—heta paprostu daskalnaly ũzor muzyki hetaha rodu.

Nia ũstupajuć Hrečaninavu i niekatoryja apracavaŭni biełaruskaj narodnaj piešni praf. K. Hałkoŭskaha, viedamaha Vilenskaha kampazytara i muzyčnaha dziejača. Aprača kolkidziešiaci biełaruskich narodnych piešniaŭ apracavanых praf. K. Hałkoŭskim dla choru, viedamyja tak-ža i šče jahonyja dźvie narodnyja suity—„Duda“ i „Kachaŭnie“—a tak-ža rad piešniaŭ na slovy biełaruskich paeťau. Jak vučau Rymaskaha-Korskaha, hetaha mastaka ũ apracoŭcy narodnych melodyjaŭ, praf. K. Hałkoŭski hłybaka ad-

čuvaŭe ducha biełaruskaj piešni i ũ svaich muzyčnych apracavaŭniach umieŭe hetaha ducha całkom addać.

Što datyča žbiraŭnia i zapisvaŭnia biełaruskaj narodnaj piešni i jaje popularyzacyi, dyk u Zach. Biełarusi boľšyje zasłuhi na heta pałażyŭ R. Šyrma. Chor biełaruskaj sarhanizavany Šyrmaju i pad jahonym kiraŭnictvam časta vystupaŭ u Vilni, zadziŭlajučy słuhačoŭ bahaćciem i pryhoštvam biełaruskaj muzyčnaj tvorčasći.

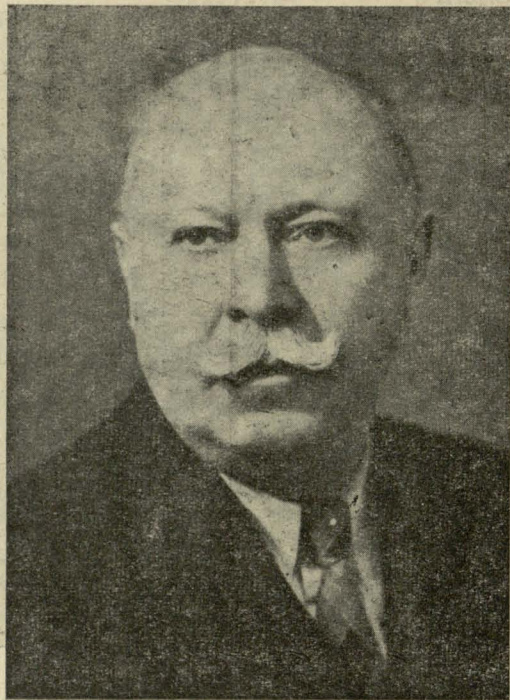
Nie pačuŭajusia na siłach u karotkim artykule dać cełuju i padrabiaznuju charakterystyku biełaruskaj narodnaj muzyki. Znajducca, biazumoŭna, u budučyni daskaŭaŭ abaznanyja z hetym pradmietam fachoŭcy, i heta zrobiać. Maŭej zadačaj jość tolki zachvacić da paznajomleŭnia z biełaruskaj piešniaj tych, kaho pytaŭni muzyčnyja cikaviać naahuť, a asabliva pytaŭni muzyki narodnaj.

Biełaruskaja narodnaja piešnia ũstupaje polskaj piešni, kali jdzie ab żyvašć, rasiejskaj—kali jdzie ab stychiŭnašć i šyrokašć, nia maŭe tak-ža romantyčnaj vybuchovašci muzyki ukrainskaj, pieravyžšaje adnak tvorčasć hetych narodaŭ u sensie tonkašci vyražeŭnia, šlachotnašci i hłybini pačućcia, tak-by skazać hłybini i žmiastoŭnašci melodyjaŭ.

U biełaruskaj narodnaj muzyčnaj tvorčasći, čašciej jak u tvorčasći inšych narodaŭ, adčuŭajem ducha starašvieččyny, šmat, wielmi šmat piešniaŭ biełaruskich atrymali my ũ stanie blizu niazmienienym jašče z časou pahanskich.

Burnyja padziei našaj ery zaciorli indyvidualnyja asabliŭašci narodaŭ, pamiašali narody miž saboj praz uzajemnyja ũplyvy, abiazformili ichniaŭe praŭdzivaje prastaroje abličča. Ale toje, što žhinuła ũ haradoch, miastečkach i na abšyrnych raŭninach, toje acaleŭa ũ hłuchich zakutkach lasou i baťot kraju.

VIAČASŁAŭ BAHĐANOVIČ

Prof. A. Košyc

dzianstva muzyčnaha ab biełaruskaj narodnaj muzycy ničoha nia viedau. Stan hety tryvaŭ aŭ da časaŭ pavajennych, kali histaryčnyja padziei radykalna žmianili varunki žyćcia i adnosiny palityčnyja na biełaruskich ziemiach.

Ciapier zacikaleŭnie biełaruskaj muzykaj uzrastaje. Žjaŭlajecca ceły rad kampazytaraŭ, apracoŭvajučych i popularyzujučych biełaruskiju narodnuju tvorčasć, i, što najvažniejšaje, žjaŭlajucca ceły rad amatarau i prafesyanataŭ, jakija pilna pačali žbirać i zapisvać biełaruskija narodnyja melodyi i popularyzavać ich na koncertach, praz radio i ũ presie. U Savieckaj Biełarusi pačali miž inš. pracavać jak kampazytary: Prakofieju, Nikolski, Aładaŭ, Turankoŭ, u Vilni — praf. Hałkoŭski i nia-božčyk Uładzimierski, u Varšavie — Kazura, zahranicaj—Hrečaninaŭ (u Francyi), Košyc i Hajvoronski (Ameryka). Jak žbiralniki i popularyzatary biełaruskaj muzyki zastyli ũ Vilni (da 1939h.) Ryhor Šyrma i G. Cytovič.

„Lietūkis“ i ziemiarnobstva

„Lietūkis“ heta centrala ziemiarnobskich kooperatyvaŭ Litvy. Paŭstaŭa jana ũ svaim čašie z spałučeŭnia kooperatyvaŭ z fachova-ziemiarnobskimi arhanizacyjami. Z časam usiu ašvietnuju dziejnašć ziemiarnobskuju ũziaŭa na siabie Ziamielnaja Pałata, a Lietūkis na vioscy staŭsia tolki centralaj haspadarska-ziemiarnobskaj. Heta znača ziemiarnob pradaje praz Lietūkis usio, što ũ svajej haspadarcy vyrabić i praz toj-ža Lietūkis kuplaje ũsio, što sabie patrabuje, napr. hazu, cukar, sol, usiakuju haspadarskuju snašć i mašyny, štučnyja hnaŭ, siaŭboŭaje nasieŭnie i h. d., adpaviedna da pary hodu i da inšych varunkau. Heta handlovy blok haspadarskaj dziejnašci Lietūkis'a.

Aprača hetaha Lietūkis viadzie pracu haspadarska-dašledčuju. Važna ab hetym

viedać kožnamu ziemiarnobu pierad pačatkam viašnianych rabot u poli i ab hetym raskažam korotka na padstavie viestak atrymanych u Vilenskim addziele Lietūkis'a, dziakujučy łaskavašci dyrektara hetaha Addziełu hram. inž. Bertašius'a.

Vot-ža na padstavie hetych viestak Lietūkis užo prystupaje da pradukavaŭnia ũ Vilensčynie adsievaŭ vysokavartasnych takich haspadarskich rašlin, jak: jačmieŭ, avios, kaniŭšyna (biełaja, čyrvonaja, švedzkaŭ), cimafiejka, kastryca łuhavaja, (festuca pratensis), lnianoje siemia. Ideja takoha pradukavaŭnia adsievaŭ u tym, što dobry ũradžaj moža być tolki z dobraj siaŭby i što dobraja siaŭba tolki taja, jakaja vyrasła nia ũ lepšych klimatyčnych i haspadarskich varunkach, čym varunki našyje. Stasavać hetkaje nasieŭnie z samych selekcyjnych stancyjaŭ abyjšłosia b wielmi doraha i tamu Lietūkis daje siejać heta nasieŭnie na adsieŭ paasobnym haspadarom na padstavie umowy. Padrobnija informacyi ab hetym dajuć rajonnyja

ahranomy. Tyja-ž rajonnyja ahranomy vydajuć pašviedčaŭni, na padstavie jakich kožny haspadar moža atrymać sa składu Lietūkisa vybranaje da zasievu nasieŭnie i adpaviednaje da jaho ũhnaŭeŭnie. Važna viedać, što adnaho hatunku nasieŭnia, napr. aŭsa, łubinu i h. d., možna vybirać na absieŭeŭnie nia mienš jak na adzin hektar pola, uvieš-ža ũradžaj hetkaha adsievu Lietūkis zabiraje ũvosieni da siabie nazad pa canie na 15 prac. vyšejšaj, čym ceny na volnym rynku.

Skazana byŭo užo, što pad adsievy treba davać adpaviednyja štučnyja ũhnaŭeŭni. Vot-ža treba viedać, što sioleŭa, z pryčyny vajennych trudnašciaŭ u pryvozie takich ũhnaŭeŭniaŭ, volny rynek budzie tolki na ũhnaŭeŭni azotnyja i kalijnyja, a na ũhnaŭeŭni fosfarnyja tymčasam buduť zaviedzieny niekatoryja ahraničeŭni. Pajmienna, fosfarnyja ũhnaŭeŭni buduť mahčy atrymoŭvać (kuplać) ziemiarnoby: 1. pad uspomnienyja užo adsievy, 2. pad cukrovyja i karmovyja buraki, 3. na štučnyja

„Ja biełaruskiju narodnuju piešniu białmierna lublu— jana bahataja, niaščerpnaja skarbница charastva“...

Spamiž kampazytaraŭ, jakim apošnja 20 hod pryjšlosia pra-
żyć z zachodniaha boku Ryžska-
je miaży, nictu dahetul tak
plodna nie papracavaŭ dla bie-
laruskaj piešni, jak prof. K. Hał-
koŭski. „Prychod Hałkoŭskaha
u biełaruskiju muzyku byŭ wiel-
mi karysny: jon adrazu vyvieŭ
piešniu našu z ramak prymity-
vu. Pieršyja-ž harmonizacyi jaho
jašče u 1928 h. ŭnieśli šviežaść,
vyšoki artyzm. Napisaŭ Hałkoŭ-
ski, pačynajučy ad 1928 h., 4
harmonizacyi dla žanockich na-
rodných choraŭ, 22 arážeroŭki
dla nievialikaha miešanaha cho-
ru, 17 dla vialikaha, 2 dla muž-
čynskaha, 12 solovych narod.
piešniaŭ z akompanjamentam
fortepjano, pieravažna dla vyso-
kaha hołasu (Z.-Sumicki), i 2 na-
rodnyja suity: „Duda“ i „Ka-
chańnie.“ Nia spyniŭsia Hałkoŭ-
ski na narodnych aranžemen-
tach. Jon pieršy u nas na Za-
chadzie daje muzyku da paezii
Kupały, Kołasa, Jasakara. Jaho
svabodnaja tvorčaść składajecca
z 5 cioch romansaŭ, 3-och due-
taŭ i adnaho vokalnaha kvarte-
tu. Aprača taho suite „Kachań-
nie“ arkiestravana kampazyta-
ram dla choru i symfoničnaha
arkiestru. („Letapis“ vierasieŭ
1939).

Heta ūsio majučy na ŭviecie,
redakcyja naša, prystupajučy da
vydańnia hetaha numaru „Kry-
nicy“, delehavała da Pavažana-
ha Profesara svajho supracou-
nika Mgra J. Šutoviča, jaki i
pravioŭ niżej padadzienuju hu-
tarku—red.

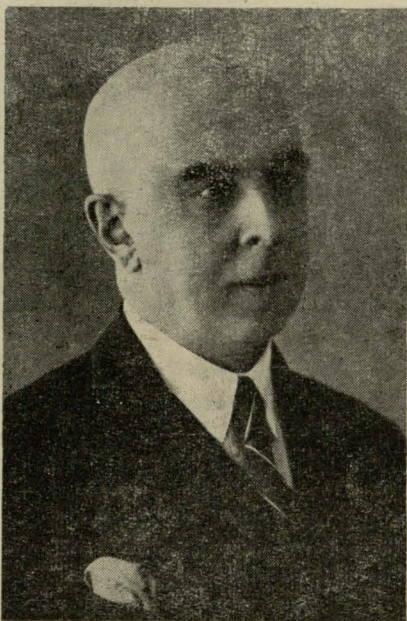
* * *

— Pavažany Pan Profesar, jak
viedama, doŭha pracuje nad
biełaruskaj narodnaj piešniaj,
stvarajučy bahaty ŭkład u bie-
laruskiju muzyčnuju kulturu.

— Tak, pracavaŭ i pracuju i
treba nad joju pracavać. Ja
białmierna lublu hetuju pieš-
niu, pryznaju joj vialikija var-
taści. Biełaruskaja narodnaja

piešnia jość bahataja, niaščerp-
naj skarbnicaj charastva, svaim
źmiejstam vyražaje jana bahać-
cie duży narodu.

I dalej pradaŭžajučy svaju ci-
kavuju hutarku, Pavažany Pra-
fesar śćviardžaŭ: — Biełarus-
kuju narodnuju piešniu charak-
taryzuje roznastajnaść i mno-
hahhrannaść muzykalnaha źmie-

Prof. K. Hałkoŭski

stu. — Temy biełaruskaj narod-
naj piešni čakajuć jašče svajho
ŭniaćcia bolšymi muzykalnymi
formami: symfonijami, symfo-
ničnymi paemami i t. p. Na
hetym hruncie jašče mnoha
pradstaic cikavaha i ŭdziačna-
ha tvorstva.

Havoračy ab šyrokich mah-
čymaściach kampazytaraŭ dla
pracy z biełaruskaj narodnaj
piešniaj, Prof. Hałkoŭski prypa-
minaje dačynieńni biełaruskaj
narodnaj piešni da biełaruskaj
mastackaj litaratury, jakaja ras-
šyraje i ŭzmacniaje henyja mah-
čymaści dla kampazytaraŭ praca-
vać nad biełaruskaj piešniaj:

— U biełaruskaj mastackaj
litaratury jość bujnyja imiony
(Kołas, Kupała, Pušča, Třus,

TVORČAJA PIERAMOHA KAMPAZYTARA I TEATRU

„Michaś Padhorny“ u Teatry opery i baletu BSSR

Prajšoŭ hod, kali my bačyli
operu „Michaś Padhorny“ u sta-
roj redakcyi. U tym vyhladzie
opera nie mahlá zadavolić nas
z pryčyny niedaskaŭlaści lib-
retta, adsutnaści dramaturhična-
ha raźvićcia, staťčynaści dziei.
Akramia taho, z-za niavopyt-
naści pastaŭščyka, muzyka ope-
ry zatušoŭvalasia.

Minuŭ hod, i my ŭbačyli no-
vuju redakcyju opery „Michaś
Padhorny“ E. Cikockaha u pa-
stanoŭcy režysera Złatahorava.

Libretto opery skaročana na
dźvie karciny (zamiest raniej-
šych 6 ciapier ich u opery 4),
adnačasna ŭzmocniłasia drama-
turhičnaja linija spektakla. As-
naŭnyja persanaży — Michaś i
Marysia, stali sapraŭdy hałoŭny-
mi hierojami i atrymali pravil-

naje vyrašeńnie u spektakli.
Abraz Aniščuka, jaki zaslaniaŭ
Michasia u pieršaj redakcyi,
zaraz adyjšoŭ na druhi plan.
Narodnaja masa, jakaja była
pasyŭnaj, ciapier stała dziej-
ničajučaj, dapamahajučaj vyra-
šać asnoŭnyja prablemy spek-
takla.

Asnoŭnaje u opery — heta
muzyka, na razhladzie jakoj i
nieabchodna pierš za ūsio spy-
nicca. Muzyka opery „Michaś
Padhorny“ padkuplaje svajej
ščyraściu i ciaplinioj. Melodyč-
naja linija wielmi jarkaja i jana
arhanična źviazana z biełarus-
kim folkloram.

U opery vykarystany papular-
nyja biełaruskija narodnyja pie-
šni: „Siahońnia ja tut, a zaŭtra
pajedu“, „Vyjdu ja u sadzik“,

Tank, Arsienjeva), jakich tvory,
abasnavanyja na narodnych ma-
tyvach, pry mastackim zlučeń-
ni ichnich tekstaŭ z narodnymi
napievami — daduć u budućyni
bahaty plon dla muzyčnaha žan-
ru — ramansu.

— Panie Profesar! Vilenska-
je biełaruskaje hramadźianstva
čuła ab Vašym ślachotnym na-
miery napisać biełaruskiju ope-
ru pavodle paemy Kołasa „Sym-
mon Muzyka“. Ci možna vie-
dać, što u hetym napramku
zroblena?

— Libretto vialikaj 5-ci akta-
vaj opery, pavodle nazvanaj
paemy Kołasa, užo pryrychtava-
na, muzyčnaja apracoŭka pa-
kulšto nie pačata, bo nia spry-
jajuć mnie ciažkija žyćciovyja
ŭmovy, muzykalnaja planiroŭka
užo adnak była pradumana, te-
matyka ŭстаноŭlena, — usia mu-
zyka opery mieła być vytryma-
na u duchu biełaruskaha folklo-
ru. Peŭnie-ž, pry palepšańni
maich žyćciovyh umovaŭ, na-
mier napisać operu ja zrealizuju.

— Biełaruskaje hramadźian-
stva viedaje ab mnohich Vašych,
Panie Profesar, harmonizacy-
jach biełaruskich narodnych

piešniaŭ, ab bolšych vokalnych
symfonijach — suitach „Kachań-
nie“ i „Duda“. Jak-by hety-
ja tvory vykarystać dla pub-
ličnaha pakazu?

Na hetaje zapytańnie Pava-
žany Profesar łaskava daje taki
adkaz:

— Mnie chacielaśia-b u pier-
šuju čarhu pačuć charavuju su-
itu „Kachańnie“, tymbolš, što
akampanijament da jaje užo
daŭno arkiestravana dla viali-
kaha symfoničnaha arkiestra, a
taksama dzieła taho, što samy-
ja charavyja kolektivy i ich dy-
ryhenty (R. Šyrma, — raniej,
P. Rodzievič, O. Fiodarava —
ciapier dajuć mahčymaści adpavied
naha vykanańnia. Pry sučasnaj
palityčnaj konjunktury, pry vyso-
kim muzyčnym roŭni litoŭska-
ha žyćcia, dalisia b chiba pa-
mysna zrealizavać našyja na-
dziei choć-by pry radyjofonie.

— Daj-ža Boža! A pakulšto
dziakuju ščyra Pavažanamu Pra-
fesaru za takija cennyja slovy
i u kancy žyču pamysnaści i ra-
daści u dalšaj pracy nad skar-
bami biełaruskaha narodu.

Mgr. J. Šutovič

sienadžaci i pašbiščy — jak na staryja,
tak i na nova zakładanyja.

Normy fosfarnych ŭhnajeńniaŭ na
nazvanyja mety — nastupnyja:

1. Pad adsievy zboža, cukrovych i
karmovych burakoŭ — na nasieńnie (nie
na samuju bulvu), pad nasieńnie ūsiakaj
aharodniny, lonu, kaniušyny i ľuhavych
travaŭ na ģa. dajecca: pa dva miaški (ko-
žny pa 100 klh) ŭhnajeńniaŭ fosfarnych i
adzin miašok ŭhnajeńniaŭ kalijnych.

2. Adnačasna z hetym: azotnaha ŭh-
najeńnia, a) na adzin ģa zbožavaha nasień-
nia haspadar paviniien davać adzin miašok
b) na adzin ģa nasieńnia burakoŭ — try
miaški, c) na adzin ģa nasieńnia ľuhavych
travaŭ — dva miaški. Pad adsievy nasień-
nia lonu i rašlinaŭ matylakvietnych (kaniu-
šyny, harochu, ľubinu i h.d.) azotu nia treba.

2. Plantatary samych cukrovych i
karmovych burakoŭ (nie nasieńnia) pa-
vinny atrymoŭvać i davać na adzin ģa:
fosfarnych i azotnych ŭhnajeńniaŭ pa try
miaški, a kalijnych — pa dva miaški.

3. Na štučnyja sienadžaci: na staryja,
na ģa: fosfarnych ŭhnajeńniaŭ — dva
miaški, kalijnych — paŭtara, azotnych —
ničoha; na zakładanie novych na ģa: a)
fosfarnych — try miaški, b) kalijnych —
dva, c) azotnych — ničoha.

4. Na štučnyja pašbiščy: na staryja
na ģa: a) fosfarnych ŭhnajeńniaŭ — adzin
miašok, b) azotnych — paŭtara miaška,
c) kalijnych — poŭmiaška; na novyja, na
ģa: fosfarnych — adzin miašok, kalijnych —
poŭmiaška i azotnych — ničoha.

Urešcie kolki slovaŭ ab samych štuč-
nych ŭhnajeńniach u Ličvie i ab ichnich
cenach.

Litva siahońnia nie pradukuje ni-
jakich štučnych ŭhnajeńniaŭ u siabie u
kraju; z-zahranicy-ž pryvoziacca i prad-
jucca:

I. Azotnyja ŭhnajeńni

a) Vapnovaja saletra (kalkio-saletra),
15.5%. Za 100 klh miašok u m-cy saka-
viku 24.75 lit. (24 lity 75 cent), a z ko-
ž-

nym nastupnym miesiacy — na 0.25 lit
(25 centaŭ) daraže;

b) Sierka - amonnaja sol (H_2SO_4),
20.6%. Za 100 klh. 25.25 lit. u m-cy sa-
kaviku i na 0.25 lit. daraže z kožnym nas-
tupnym miesiacam;

c) Vapna-amonnaja saletra, 16%, za
100 klh. 22.30 lit.

II. Fosfarnyja ŭhnajeńni

a) Superfosfat, 18%, za 100 klh.
biez miaška 13.50 lit., z miaškom — 15.00 lit.;

b) Tomasšlak (tomasyna), 18% —
cana jak u superfosfatu.

c) Nitrofoska vysokapracentnaje heta
skladnoje ŭhnajeńnie, jakoje maje u sabie
14% azotu, 14% fosfaru (P_2O_5) i 18%
kalija (potasu). Za 100 klh. u m-cy saka-
viku plicacca 40.20 lit., a za kožny nastu-
pny miesiac dadajecca pa 0.30 lit. daraže.

III. Kalijnyja (potasavyja) ŭhnajeńni

Kalijnaja sol, 40%, za 100 klh. mia-
šok 21.60 lit. u m-cy sakaviku, z dabaŭ-
kaj 0.25 lit. za kožny nastupny miesiac.

A. K.

„Oj pad dubam, dubam“, „Viasielnaja pieśnia“, „Čyrvonaja kalina“, „Ja tabun ścierahu“ i rad inšych, jakija wielmi ūdała pieraplatajucca z aryhinalnym mataryjałam aŭtara.

Muzyka pieršaha aktu ū asnoŭnym liryčnaja, akramia finału, nasyčanaha surovym dramatyzmam. Pačatak aktu pabudavany na biełaruskaj narodnaj pieśni „Ja tabun ścierahu“, jakaja nadaje jamu sumny liryčny charakter. Cikavana pisana aryja Hanki. Ale pry najeŭnaści dobraha muzyčnaha mataryjału, u joj jość istotny niedachop — niedastatkowaje wykarystańnie vokalnych mahčymašciaŭ mezo-soprana (nizkaja testura). Wielmi dołraje ūražańnie pakidajuć chory i plaski, asabliva „Pa harochaŭju, pa jačańniu“, stvoranyja kampazytaram z vialikim majsterstvam. Nieabchodna adznačyć duet Michasia i Marysi, pryčym chvalujučaja tema lubovi, jakaja prachodzić u arkiestry, wielmi dobra dapaŭniaje hetu scenu. Mienš udałasia aryjoza Michasia, dzie znoŭ-taki nia wykarystany mahčymašci śpievaka (nizki i siaredni rehistr), i wielmi mocnaje ūražańnie pakidaje finał akta, u jakim dasiahnuta vialikaje dramatyčnaje napružańnie.

Druhi akt — kułackaje viasielle — žjaŭlajecca ūdałym va ūsich adnosinach. Vydatnaja, ščyraja muzyka abrađaŭ, pabudavanaja na biełaruskim narodnym folklor, pakidaje wielmi mocnaje ūražańnie. Cudoŭna зробlena aryja Marysi (pačatak aktu), jakaja dobra pieradaje ūnutranaje chvalavańnie i hora biednaj sialanskaj dziaŭčyny, vydadzienaj zamuž za nialubaha, ale bahataha, hrubaha i žorstkaha kułaka Žmitraka Zakreŭskaha.

Treci akt maje ū sabie taksama šmat dobrej i, bolš taho, vydatnaj muzyki, ale ū im jość niedachop — niekatoraja astanoŭka dramaturhičnaha razvičcia spektakla. Najbolš slabaje miesca ū muzycy — pajaŭleńnie i raskaz Aniščuka, vobraz jakoha, niaŭdały ū dramaturhičnych adnosinach—banalny i schematyčny, nia moh atrymacca jarkim i ū kampazytara. Akramia taho, žnižajecca ūražańnie i ad masavych scen, jakija zusim statyčnyja i nia dziejsnyja. Ale adnačasova nieabchodna ūkazać na takija vydatnyja momanty, jak aryja Michasia, scena pamiž Michasiom, Marysij i Žmitrakom.

Čaćvierty akt u dramaturhičnych adnosinach žjaŭlajecca ūzdydnym, jon dobra zaviaršaje operu.

U ahułnym ja jašče raz chaču padkreślić, što muzyka Cickockaha wielmi dobraja, sapraŭdy opernaja pa formie, jarka raskryvajučaja vobrazy spektakla.

Nieabchodna spynicca na arkiestroŭcy, wielmi krasačnaj i dynamičnaj. Ale treba taksama ūkazać i na niekatoruju pierahruzku hučańnia arkiestra, što

pahłynaje vakalnuju liniju śpievaka. Na heta nieabchodna žviarnuć uvahu kampazytara i dyryžora.

Vialikuju rabotu prarabili pastanoŭščyk Złatahoraŭ, mastak Vołkaŭ i dyryžor Šnejderman pa pierapracoŭcy opery, pakazu jaje ū novaj redakcyi.

Pastanoŭščyk Złatahoraŭ bliškuča spraviŭsia sa svajoj ciažkoj zadačaj. Muzyka opery cia pierdachodzić da hledača, čaho nia było ū staroj pastanoŭcy. Vialikaja rabota praviedzienaja z salistami i choram. Na scenie bačyš žyvyh ludziej. Praŭda, z choram jašče nieabchodna dapracoŭka, bo ū niekatorych miescach chor statyčny, naprykład, u 1 i 3 aktach.

Dobraje afarmleńnie зробlena mastakom Vołkavym, jakomu ū asnoŭnym udałasia pakazać biełaruski pejžaž. Jak na niedachop, pakazaŭ niaŭdałuju carkvu ū 3 akcie. Taksama dobra było-b zrabić bahaciejšymi dekaracyi 2 akta.

Dobra, z vialikim temperamentam i mastackim čućciom viadzie spektakl dyryžor Šnejderman.

Z vykanaŭcaŭ partyi opery nieabchodna adznačyć, pierš za ūsio narodnuju artystku respubliky L. P. Aleksandroŭskuju, jakaja stvaryła chvalujučy vobraz biełaruskaj dziaŭčyny-sialanki. Dobra ūdajuca joj pierachody ad liryčnaha stanovišča ū napružana dramatyčnaje. Vydatny hołas dapamahaje joj hlybokaj raskryć vobraz Marysi. Dobraje ūražańnie pakidajuć V. Łapin, N. Łazaraŭ (Michaś), V. Kalinoŭski, zasł. art. resp. M. Dzianisaŭ (Žmitrok), P. Zasiecki (Martyn), L. Kcitarau (Ihnat Zakreŭski), N. Zubkovič (dzieściacki), T. Chumarava, A. Bukalava (Hanka).

Łapin i Łazaraŭ stvaryli poŭnacennyja vobrazy Michasia, pryčym u kožnaha heta atrymałasia rozna. Łazaraŭ stvaryŭ bolš mužny vobrazy Michasia. Ale jamu nieabchodna žviarnuć uvahu na vokalny bok Jamu, jak maładomu śpievaku, treba zaniacca vokalnaj vučobaj, u rezultacie my možam atrymać pieršaklasnaha opernaha aktora. Łapin — Michaś bolš liryčny, jon valadaje nievialikim, ale pryhožym hołasam. Vydatnaja vokalnaja kultura dapamahła Łapinu stvaryć poŭnacenny vobraz Michasia.

Dobra spravilisia sa svajoj ciažkoj zadačaj — stvareńniem vobrazu kułaka — aktory Kalinoŭski i Dzianisaŭ.

U zaklučeńnie chočacca ūkazać na istotny niedachop amal usich biaz vyklučeńnia aktoraŭ — na drennuju dykcyju.

Na padstavie razhładu ūsich jakašciej opery „Michaś Padhorny“ možna zrabić vyvad, što jana žjaŭlajecca kaštoŭnym układam u saviectuju opernuju litaraturu i varta pakazu na dekadzie biełaruskaha mastactva ū Maskvie.

Kampazytar A. Bahatyroŭ („JIM“ № 5, 11.11.1940).

Prof. M. Hajvoronśkyj

Opera „Kvietka ščašcia“

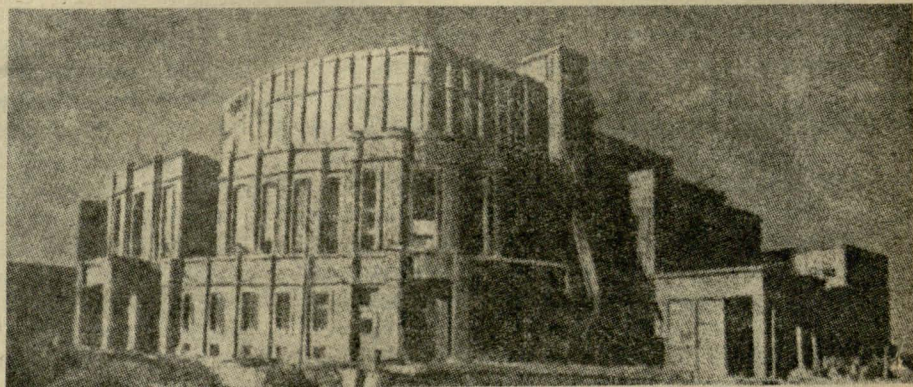
Asnoŭnaj krynicaj, žyviačaj tvorčaš Turankova, žjaŭlajecca biełaruskaja narodnaja pieśnia. Kampazytar plonna pracuje ū halinie apracoŭki biełaruskich narodnych tvoraŭ, a taksama šyroka vykarystoŭvaje narodnyja intanacyi ū svaich tvorach. U hetym planie vylučajuca jaho tvory — suite na temy biełaruskich narodnych piesieŭ, fantazija na biełaruskija temy, transkrypcyji narodnych piesieŭ dla tryo, duchavoha arkiestra, fartejpjana, pjesy dla strunnaha kvartetu, dla arkiestra narodnych instrumentaŭ, šmat inšych i, urešcie opera „Kvietka ščašcia“.

U asnovu libretta opery „Kvietka ščašcia“ pakładzienaja paetyčnaje narodnaje pavierje ab kvietcy ščašcia, jakaja rašćvitaje ū noč pad Ivana Kupały. Praz usio žyćcio budzie ščašlivy toj, kamu pašancuje znajści i sarvać cudoŭnuju kvietku. Spakon viekŭ chłapcy i dziaŭčaty iduć na Kupalle ū les, spadziajučysia znajści svajo ščašcie. A kvietka tak prosta ū ruki nie dajecca, usia lasnaja i vadzianaja niečyś achoŭvaje jaje ad čaławiečych vačej. Kab pravieści noč, raskładvajuć kasty, naładžvajuć hulni, skačuć praz ahoŭ. Spajmaje chłapieć dziaŭčynu, zna-

čyć jon jaje sudžany, jaje los, suproć jakoha nie pojdzieš.

Na fonie narodnaha pavierja razhortvajecca nieskładny siužet opery. Dzieja adbyvajecca ū 70-ja hody minulaŭha stahodździa, chutka pašla skasavańnia pryhonnaha prava ū toj tryvožny čas, kali adbyvalisia dzieiatki i sotni paŭstańniaŭ sialan, zrazumieŭšych, što ich abmanuli „vyzvalieli“.

Z sialanskaj dziaŭčynaj Nadziejka u noč pad Ivana Kupały sustrakajecca maładaj panič Kanrad, syn pamieščyka. Harać kupalskija kasty, skača praz ich maładz. Kanrad spajmaŭ Nadziejku. Jon nia žbirajecca žvizać z dziaŭčynaj svajo žyćcio, dla jaho heta tolki hulnia, a Nadziejka pa-sapraŭdnamu pieršym mocnym kachańniem pakachała maładoha paniča, svajho sudžanaha, jak dumaje jana. Adnak, sumnieńni nie pakidajuć jaje: „Ci možna vieryć panskamu kachańniu“ — pytajecca Nadziejka ū siabie. Andrej, brat Nadziejki, razumieje, što jana nie raŭnia pamieščykamu synu, što toj rana ci pozna kinie jaje. Tak i adbyłasia. Imienna tady, kali maładaja dziaŭčyna bolš za ūsio adčuvaje patrebu ū dapamozie z boku svajho lubaha — jon ad-

Budynak teatru opery i baletu ū Miensku.

varočvajecca ad jaje. Panskija hajduki viažuć Andreja, vykryvajučaha kryvadušnašć Kanrada, chapajuć taksama i Nadziejku, jakaja probuje dapamahčy bratu, ale nadyšoŭšyja sialanie vyzvalajuć ich, prymušajuć uciakać panskiju čeladź. Opera zakančvajecca piešniaj, zaklikažućaj da paŭstańnia i baračby: „Hej, žbirajciesia, chłopczy žvavyja, na raspravy, na kryvavyja“.

U opery reljefna obrysavany rad žyvyh, jarkich vobrazau. Asnoŭnyja z ich: samaaddana kachajučaja prostaja sialanskaja dziaučyna Nadziejka; mužny žyćciaradasny Andrej, budućy pravadyr sialanskich paŭstańniaŭ; pamieščycki syn Kanrad — špieščany i galantny, za žniešnim loskam jakoha kryjecca žmianaja duša; pastuch Mikita, dabradušny stary; Chryścinka, siabroŭka Nadziejki — naiŭnaja dziaučyna, jakaja vieryć u zababony; pamieščyk — despat i cynik, jaki blahaslaŭlaje syna na šlach viaskovaha Don-Žuana.

Vyklučna vialikaja ŭ opery rola narodnaj masy, pakazanaj u raznastajnym stanie: to niastrymna-viasiołaj, to hnieŭna ŭstryvožanaj, zataiŭšaj šmiarotnuju pahrozu svaim pryhniatnikam.

Libretto opery (aŭтары — P. Broŭka, P. Hlebka, O. Barysevič) maje rad biazumoŭnych vartašćej. Aŭтары adčuli lohki, kazačny „elfavy“ kalaryt narodnaha padańnia, jakoje lažyć u asnovie siužeta, i z adpaviednym taktam pabudavali razvićcio dramy, pakinuŭšy kampazytaru mahčymašć stvaryć jarki narodny spektakl. Z boku struktury opera pabudavana pradumana i symetryčna. Jana składajecca z 3-ch aktaŭ i prologa. U prologu zaklučan kazačny sens opery. Heta — son pastucha Mikity, jakomu śnicca fantastyčny malunak razhułniačystaj siły ŭ Ivanavu noć.

Miž pieršym i trecim aktami prachodzić hod. U Kupalskuju noć adbyvajecca zaviadzka dramy i ŭ takuju-ž noć, praz hod, zatapyvajecca ŭ hraź „kvietka ščaćia“ Nadziejki — adbyvajecca razviazka jaje niadoŭhaha kachańnia. Pramiežny druhii akt pakazvaje paniavolnuju pracu sialan u pamieščyckim majontku, niaprymirmyja sutyčki intesaŭ dvuh klasau, jak-by ašvialajućy pramieńniem biazlitasnaj žyćciovaj praŭdy samaaddanaje kachańnie Nadziejki.

Vializarnuju rolu adhyryvaje ŭ muzycy opery biełaruskaja narodnaja piešnia i taniec, vykarystanyja kampazytaram cytatna i intanacyjna.

U svaim imknieńni lapoteoziravać i jarčej adčianić rysy narodnašć asnoŭnaha vobrazu opery — Nadziejki — aŭтары libretta raskryvajuć hety vobraz u arhanyčnym spałučeńni z pryrodaj, žviazaŭšy dušeŭnyja pieražyvańni Nadziejki z malunkami pryrody, da jakoj jana žviartajecca, jak da žyvoj istoty.

Muzyka opery dapańniaje i

Hutarka z dyryhientam biełaruskaha choru hram. Piotram Rodzievičam

Udaŭlja vystupleńni Miešanaha Choru Biełaruskaha Centru ŭ Vilni na kancercie i ŭ radyjo vyklikali siarod bieł. hramadziaŭstva zacikaŭleńnie asobaj dyry-

nu siarod fachovych znatakoŭ. Žurnalistyčny abaviazak prynu-kaje nas dać hramadziaŭstvu infarmacyi ab hram. P. Rodzieviču. Voš-ža my znajem i pada-

Miešany chor Biełaruskaha Centru pad kir. P. Rodzieviča

hienta hetaha choru hram. P. Rodzieviča. Šmat chto pytaje: chto heta hety hram. P. Rodzievič. A nadta mała chto na vilenskimi hruncie bližej jaho zna-je. Pačynajuć ab im niekatoryja ŭžo havaryć jak ab čaradzieu, bo pad jaho kiraŭnictwam, za karotki čas novasahhanizavany chor, jak pad uzmacham čaradzieskaj pałački, pašla niekalkich repetycyjaŭ tak zašpiavaŭ, što zachapiŭ nia tolki publiku, sluchajučuju jahonnych vystupleńniaŭ, ale zdabyŭ i dobruju ace-

jom, što hram. P. Rodzievič heta jašče małady čataviek, raziŭsia ŭ 1906 h., što žyvie ŭ Vilni ciapier na pravach emigranta, choć faktyčna žjaŭlajeca poŭnapraŭnym hramadziaŭnam, bo bački jaho rodam z Mejšahoŭ pad Vilniaj. Znajem jašče... ale... heta viestki z roznych krynic, dyk kab nie pa-pašci ŭ siło mahutnaj siańnia ciotki-plotki, pojdziem da jaho samoha, pahavorym, zapytajem i napišam...

Znachodzim hram. Rodzieviča

razvivaje hetu pejzažna-liryčnuju nakiravanašć siužeta. Ščyra, strymana i z hustam rysuje kampazytar tajamničuju mahutnašć lesu (chor „Oj, boru moj“ u pieršaj dziei), soniečny, prasiaknuty ptušynym homanam pejžaž (scena Chryścinki i Nadziejki ŭ druhaj dziei), liryku i paeziju bielych biarozak, da jakich žviartajecca Nadziejka ŭ momant vyšejšaha dušeŭnaha ŭzdymu, imknučysia znajści spačuvańnie svaim pieražyvańni-iam (aryja Nadziejki ŭ druhaj dziei). Asnoŭnyja personaży opery pakazany ŭ aryjach, aryjozach i piešniach. Kampazytar nie baicca zamknutyh opernych epizodaŭ, form *da capo* i kupletnych pabudoŭ. U opery jošć što špiavać vykanaŭcam: kampazytar pakazvaje dobraje razumieńnie vokala, jasnuju i plastyčnuju melodyju.

Narodnaja masa charaktaryzavana žanravymi scenami, chorami i tančami. Vydatny žmiešany chor u pieršaj dziei „Oj, rana na Ivana“, sapraťdy narodny, зробleny z vialikaj unutraŭnapružanašćiu chor „Zahudzi ty, bura, ŭ poli“ u druhaj dziei i zaklučny hnieŭny chor, zaklikajućy da paŭstańnia i baračby: „Hej, žbirajciesia, chłopczy žvavyja“. Nieadnarazova ŭžyvaaje aŭтар plasavyja intanacyi. U opery vykarystany papularnyja narodnyja tancy —

„Juračka“, „Lavonicha“, „Taŭkačyki“ i intanacyi inšych mienš vialomnych tancaŭ. Razhornutym tancavalnym finałam zakančvajecca pieršaja dzieja.

Bujniejšymi instrumentalnymi epizodami opery žjaŭlajucca ŭvertura napisanaja ŭ formie sonatnaha allegro z niekatorymi adstupleńniami — na dvuch narodnych temach, i ŭstupy da druhaj i treciej dziei. Haloŭnaja tema ŭvertury — kupalskaja piešnia „Oj, rana na Ivana“ nieadnarazova vykarystana ŭ opery. Heta niby svajeasablivye lejtmatyŭ narodnaha padańnia, jakoje lažyć u asnovie siužeta. Kampazytar nie prytrymlivajecca systemy lejtmatyŭnych charaktarystyk. U opery amal nie sustrakajucca asocyjacyjnyja melodyčnyja suviazi miž pasobnymi epizodami. Niešmatlikimi vyklučeńniami žjaŭlajucca apaviadańni Chryścinki prarusalak u druhaj dziei, jakoje supravadžajecca pajaŭleńniem temy pieśni rusalak z prologa, i pajaŭleńnie intanacyi ŭtončana-pačućciovaj melodyčnaj charaktarystyki Kanrada ŭ treciej dziei, pierad jaho duetam z Nadziejkaj.

U radzie epizodaŭ opery kampazytar pakazvaje šviežašć harmaničnaha myšleńnia i jarkašć instrumentoŭki. Harmaničny bok i arkiestroŭka ŭmieła vykarystany dla stvareńnia

pry pracy na repetycyi choru ŭ zali Biełaruskaje Prohimmnazii. Praca idzie poŭnaj paraj, a ŭ rehienta aŭ pot na łobie, ale voš maleńki pieraryŭ i biarem jaho na pytki.

— Dajcie, kali łaska, heta dla presy, krychu ab sabie viestak? — My ŭžo viedajem, kali vy raziŭsia, skul Vašy bački pachodzjać, ale chacieli-b viedać, dzie Vy prabyvali, pracavali i h. d. —

— Što-ž — havoryć nam hram. P. Radzievič — prabyvaŭ ja daŭhi čas u Navahradčynie, tam pracavali maje bački, tam raziŭsia, tam vučyŭsia, spačatku na vioscy, pašla ŭ himnazii ŭ Navahradku, dzie spatkaŭsia z viedamym bieł. dziejačam a. archimandrytam F. Abrantovičam. Dziakujućy hetamu spatkańniu znajšoŭ svoj biełaruskii šlach, a pašla trapiŭ u Varšavu ŭ himnaziju da Zakonніка Maryjanaŭ, da katorych naležyć a. F. Abrantovič.

— Čuli my, što Vy žjaŭlajeciecia vučniam slaŭnych biełaruskich muzykaŭ i kampazytaraŭ prof. St. Kazury i prof. St. Rutkoŭskaha?

— Tak, žyŭ ja niekalki hod ŭ Varšavie i studyjavaŭ u Kantservatoryi na pedahahičnym ad-dziele, dzie jakraz navučaŭ prof. Kazura, a prof. Rutkoŭski vjoŭ chor. U Varšavie pašla adbyvaŭ ja i vajennuju pavinnašć, a pa rekructvie kiravaŭ choram u Varšaŭskim radyjo-paŭku i ŭ Vyšejšaj Vajennaj Škole. Na he-

jarkich fantastyčnych malunkaŭ i vobrazau ci nastrojaŭ, zviazanых z pryrodaj. Imienna ŭ prologu, hetym zhustku narodnaj fantastyki, harmonija i arkiestr najbołš krasačnyja i vynachodlivyja. Tut skarystany ŭvies arsenal harmaničnych srodkaŭ, uzakoniennyh ruskaj opernaj klasykaj dla abrysoŭki fantastyčnych malunkaŭ, — celatonnaja gama, pavialičanyja tryhučy, chady na tryton i h. d.

Tradycyja narodna - kazačnaj opery byli zakładzienny ŭ ruskaj muzycy jašče Hlinkam i pradolžany Rymskim-Korsakavym, uplyvy pejžažnaj vyjaŭlenčašć i muzykalnaj movy jakoha vielmi prykmiety na opery Turankova. Za apošnja hody mnohija savietskija kampazyтары zachapilisia historyka-hieraičnaj i historyka-bytavoŭ operaj, adsu-nuŭšy na zadni plan narodna-fantastyčnuju tematyku. Miž tym, fantastyka zusim nie pierakadžaje stvareńniu realistyčnych vobrazau — i časta — raskryćciu socyjalnych kanfliktau na prykladzie asabistaj trahiedy. Opera „Kvietka ščaćia“, vylučajeca ŭdała znojdzienym pieraplacieńniem narodna-kazačnych, bytavych, pejžažnych i socyjalnych elementau. I heta jašče raz pačviardžaje plonnašć pavarotu sovietskich kampazytaraŭ da falkloru. A. Karpovič (Z „Lit“ № 7, 3.III.40).

nym stanovišči by try hady. U Varšavie jašče prajšoū kurs režiserska dramatyčny i pašla pryjechaū u Vilniu. Tut bližej satknušia z bielaruskim pišmiejnikam Vincukom Advažnym Marjaninam, i z bielaruskim nacynanalnym rucham. Pisaū navat krychu ū „Chryščijanskuju Dumku.“ Ciažkija, adnak žyćciovyja abstavy prymusili pryniać pasadu arhanistaha ū Vialikaj Bierastavicy ū Horadzienščynie i ja ražvitašia z Vilniaj.

— Jak ža-ž žylosia ū Bierastavicy? Čuli my, što Vy mieli tam dobry chor, z jakim vystu pali ū 1939 h. na žježdzie choraū i zaniali adno z pieršych miesc.

— U Bierastavicy by ništo sabie chor, choć matarjał by syry, špievaki byli pieravažna z viaskovaje moładzi, nia znali notaū, ale lubili špiavać, asabliva, jasna, lubili bielaruskija pieśni. I dziela taho na žježdzie choraū, u jakim pryjmała ūdzieł 60 choraū z roznych staron i m. Vilni, my zašpiavali adnu piešniu polskuju i adnu bielaruskuju: „A ū poli viarba“, izdabyli dobruju acenu.

— A jak idzie praca ū chory Bielaruskaha Centru?

— Dobra. Jošć dobryja špievaki, maładyja, lubiać piešniu i ciapier voš pryhataūlajemsia ūžo da II Kancerta, na 25-ha sakavika, i da vystupiernia ū radyjo ū hety-ž dzień.

— Nia budziem tady pieraškadžać. Žadajem usiaho najlepšaha, udačy, razrostu choru, nu i kab u svaim krai dola nia byla mačychaj!... **Reporter**

Bielaruskaja chronika

Bielaruskaja vialikodnaja radiopieradača i Kancert bielarskaj pieśni. 25-ha sakavika (Vialikadny paniadziela), jak ūžo viedama, adbudziecca Druhi Kancert bielarskaj pieśni. Miesca i čas hetaha Kancertu viedamy ūžo našym čytačom z asobnaj abviestki ū papiarednim i hetym numary „Krynicy“, a tak-ža z ašišaū na vulicach i placoch m. Vilni. Dadajma da hetaha, što punktualna a hetaj-ža samaj 19-aj hadzinie, z Vilenskaha radyjofonu, na fali 560 m., pačniecca bielaruskaja vialikadnaja radio-pieradača: sloūna — muzyčny abrazok „Bielaruskija vałačobniki“, u apracavañni D-ra J. Maleckaha. Pieradača heta patryvaje praz poūhadziny, znača da hadz. 19 m. 30. — Ūčasniki Kancertu, jakija zahadzja pryduć u zalu z vykuplenymi biletami, buduć mahčy prasluchać hetu radiopieradaču na miescy. Dziela taho publika ū sobskim intare sie pavinna prychodzić na Kancert zahadzja.

Nabaženstva dla Vilenskich bielarusau katalikoū praz Vialikodnyja šviatki nia spyniajecca, h. zn. jak na pieršy, tak i na drugi dzień šviata adbudziecca normalna a hadz. 10-aj u Kaščiele šv. Mikalaja.

VOKAM PA ŠVIECIE

Sustreča Hitlera z Mussolinim
U min. paniadziela 18 h. m. nastupila nieabvieščanaje napierad spatkañnie Hitlera z Mussolinim na italjanskaj hraničnej stancyi Brennero. Razam z svaimi šefami byli prysutny pry sustrečy ministry: Ciano, Ribbentrop i italjanski ambasadar u Londynie Bastiniani. Da hetaj sustrečy ahulna pryviazajuć vialikaje značėñnie, choć ab čym tam byla hutarka—ničoha aficyjalna navedama.

Žmiena ūradu ū Francyi— stala fakta. Ūrad Daladier'a padašia ū adstaūku. Adstaūka pryniata. Misiju tvareñnia novaha ūradu atrymaū mnoharazovy ministr Paul Reynauld.

Uzmocnienaja dziejnašč vajen-nych lotčykaū na zach. froncie pačalašia ū sobotu min. tydnia. Niamieckija lotčyki hetaha dnia zbombardovali anhlickuju vajennuju bazu ū Scapa Flow. U adkaz na heta anhlickanie ū aūtorak 19 h. m. zbombardovali niamieckuju vajennuju bazu ū Horum na vostravie Sylt. Niemcy-ž, jak sami ab hetym abviaščajuć, za hetu sprobu zrabili 20 h. m. druhi nalot na Scapa Flow i cakom jaje zbombardovali.

Aryšty ū Paryży francuskich profesarou u apošnich dniach žviarnuli na siable ūvahu hramadzianstva ūsiech krajoū. Prožviščy profesarou nie apublikoūvujucca; viedama tolki, što jany apošnim časam žviartalasia pišmienna da premjera Daladier'a i inš., a tak-ža vykazvalisia pierad studentami, što Francyl niamana sensu viašci vajnu. Francija, jakaja i biez taho pavinna zmahacca z abnižeñniem narađinaū, moža stracić nanava miljony svaich hramadzian.

Hutarki ab mižnarodnych dahavorach. Rumynija zajavila, što dahavor z Savietami mahla-b padpisać tolki ū parazumleñni z dziaŕžavami bałkanskimi i z Turcyjaj. Saviety-ž zajavili, što jany praciaūnyja Sajuzu Skandynauškich dziaŕžaū, bo pradbačać, što jon budzie škiravany prociū Savietau.

Chamberlain, anhlicki premjer, skazaū u parlamancie pramovu, u jakoj zakranuū usie aktualnyja pytañni, a najbolj apraūdyvaū Anhliju pradžidam adkaznašci za finska-savieckuju vajnu i jejnyja, viedamyja ūžo, vyniki.

Kusinnen rasstralany — hetak pišuć danksija hazety. Tyja-ž hazety kažuć, što Savieckija ūlady vinavacili Kusinena, što jon falšyva infarmavaū urad SSSR ab palažeñni ū Finlandy pradžidam vajnoj i hetak uciahnū Saviety ū vajnu. — Na ziemlach finskich, jakija ciapier adyjšli da SSSR, maje być sarhanizavana novaja respublika, na čale jakoj stanuć finskija komunisty, jakija dahetul byli na emihracyi ū SSSR.

Ministerstva zbrajeñnia i amunicijy sarhanizavali niemcy. Ministram stašia Dr. Todt, konstruktar abaronaj linii Siegfrieda. — Novy zakon u Niamieččynie daje prava rekviravać na vajennyja potreby kaščielnyja zvanij i alavanyja čašci damovaj snašci.

400 vahonaū nafty dla Niamieččyny ū čutkim čase maje być pryslana z Baku praz Rumyniju, Haliččynu i Vuhryju.

Krakaūskaje recha finska-savieckaha miru. „Goniec Krakowski“ z pryčyny finska-savieckaha miru napisau miž inšym hetak: „Finlandyja pakazała, što moža mudra rezumleć sapraūdnšč. Nam palakom u hetaj chvilinie heta horkaja navuka bačyć, jak inšyja dziaŕžavy, majućy boiš trezvy zmysl, čym našy byūšyja ministry, nie dajucca služyć Anhlii aružam na vyciahvañnie kaštanoū z ahnia.“

Žyćcio ū Vilni i Kraju

Strymana tymčasam budova hydroelektroūni ū Turniškach, praca pačniecca pa atrymañni adpaviednych ofertaū pryvatnych.

Volnych pasadaū niamana ni ū Mahistracie, ani ū Kasie Chvorych i prošbaū u hetaj spravi nia treba padavać.

Nočny ruch u Vilni na Vialik-dzień. Z dazvolu vajennaha Kamentanta m. Vilni, pazvalajecca chadzić i ježdzić pa horadzie praz celuju noć z vialikaj suboty na vialikodnuju nia-dzieliu i z niađieli na paniadziela.

Uciekačy vyjaždžajuć z Litvy. Na abšary zaniatyja niemcami vyjechała anahdaj 500 čalaviek vajennyh uciekačou. Pradbačacca dalšyja transporty.

Nastupny Nr „Krynicy“ vyjdzie ū piatnicu 29 h. m.

Achviary

zložanyja ū redakcyi „Krynicy“, A) Na Bielaruski Nac. Fond:

Hram. Kraučonak	1,—
„ B. Prakupovič	0,50
„ Mgr. J. Šutovič	2,—
„ J. Najdziuk	2,—
„ A. Šutovič	2,—
„ J. Bahdanovič	2,—

B) Zamiest Vialikadnych vi-zytaū, — dla dziaciej Vilenskich bieł. škot:

A. Klimovič	5,—
Mgr. J. Šutovič	2,—

Usie bielaruskija špieūniki z notami i biaz notaū dastaniecie ū bielaruskaj kniharni „Pahonia“ Vilnia, Zavalnaja vulica № 1. VILNIUS, Zavalinė g-vė 1.

VALSTYBĖS DRAUDIMO ĮSTAIGA

(DZIARŽAŲNAJĖ BIURO STRACHOŲKI)

Kaunas, Mickevičiaus g. 5, telef. 24353 i 24354.

Inspektarat u Vilni

pry Jahajlaūskaj vul. Nr. 14. telef. 108

Na vyhadnyh varunkach strachuje:

ad ahnia,
na vypadak šmierci, dažyćcia,
ad pamoru žyvoha inventara,
šyby ad ražbićcia. —

Strachoūščyk biare ūdzieł ū padziele zyskaū, ab čym infarmacyi daje Inspektarat u Vilni i šmatlikija agentury.

AD 1-ha SAKAVIKA

adčynieny ū Vilni, pry vul. Hiedymina 23,

REPREZENTACYJNY HOTEL

„VIKTORIA“

Prastornyja ventylavanyja ūmeblavanyja nanava-adremantavanyja pakoī. Vanny i ūsie inšyja vyhady.

Pavažanyh Turystau pa pryjezdzie ū stalicu prosimo astanaūlacca tolki ū našym hotelu.

Ūlašnica: Ona Palionaitė-Gabrenienė.

Kniharnia SPAUDOS FONDAS u Vilni

ūžo ū novym pamieškañni

Gedymina 23

tel. 22-77 i 29-98.

Pavažanyh Klijentaū paviedamlajem,

što ū nas možna atrymać roznyja knižki pa žnižan-nych cenach ad 50 da 90 prac.

što miesiac tannaj knižki tryvaje ad 5.III. da 7.IV.

što škoty absluhoūvajem usiakimi litoūskimi padručnika-ami, a ū polskaj movie — histaryjaj i gieografijaj Litvy, što praūnikom majem novyja vydañni litoūskich za-konaū u litoūskaj i polskaj movie,

što dla biuraū majem novyja i papraūlajem staryja rachavalnyja i pišućyja mašyny,

što najlepšym Vialikadnym padarkam žjaūlajucca pre-mijavanyja knihi: Raganius, Naktis, Pabėgelis i inš.